

Forbrukerkunnskap blant elever i videregående skole

Anita Borch (SIFO)

og

Øystein Sørebo (HiBu)

Presentert på seminaret «Kjøp nå – betal senere», Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Forbrukeravdelingen, 21.11.11.

Bakgrunn for undersøkelsen:

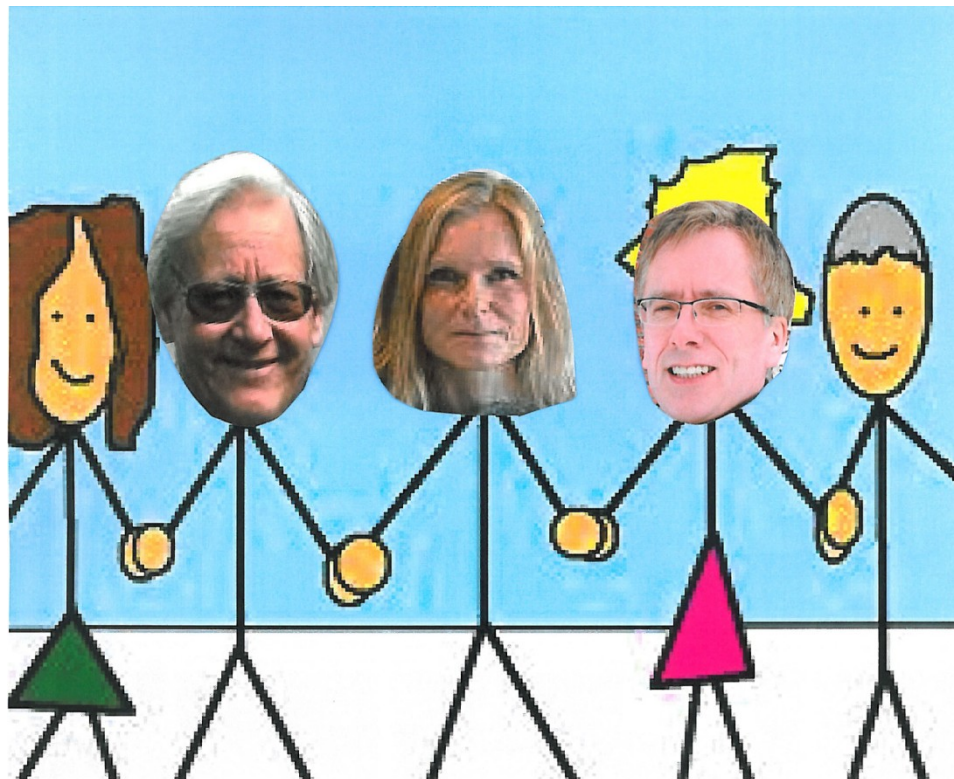
1) Økt bekymring:

- Antall saker som går til inkasso øker, særlig blant unge fra 18 til 26 år (Lindorff, 2010)
- 1 av 10 hushold under 30 år har hatt betalingsproblemer det siste året (Tufte, 2009)
- Mobiltelefonregningene er blant de mest misligholdte (Tufte, 2009)

2) Behov for oppdatert kunnskap

Undersøkelsens mandat:

- 1) Undersøke unges forbrukerkunnskap og digitale kompetanse anno 2010
- 2) Sammenlign resultatene med tilsvarende undersøkelser fra 1997 og 2008

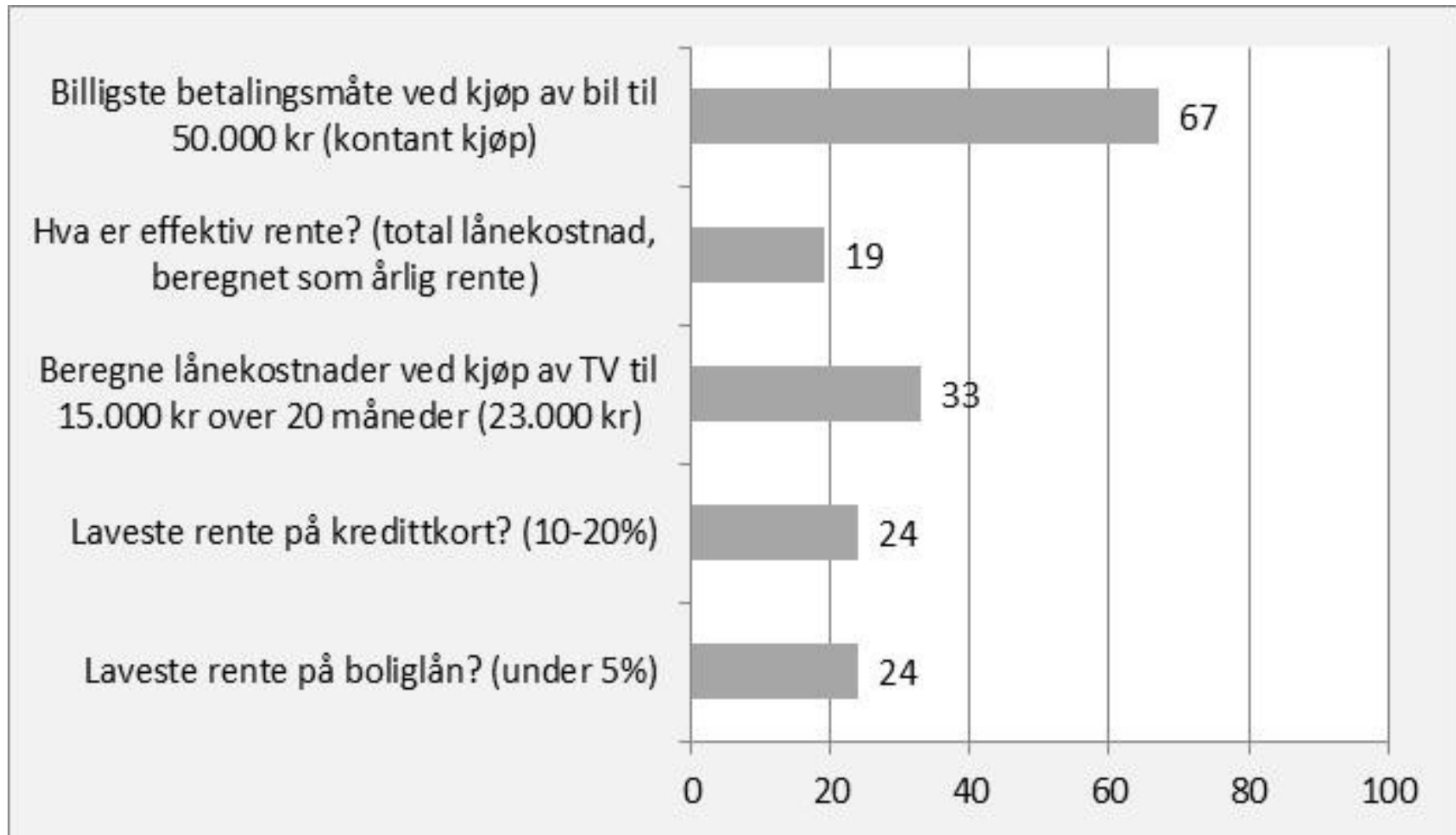

Metode

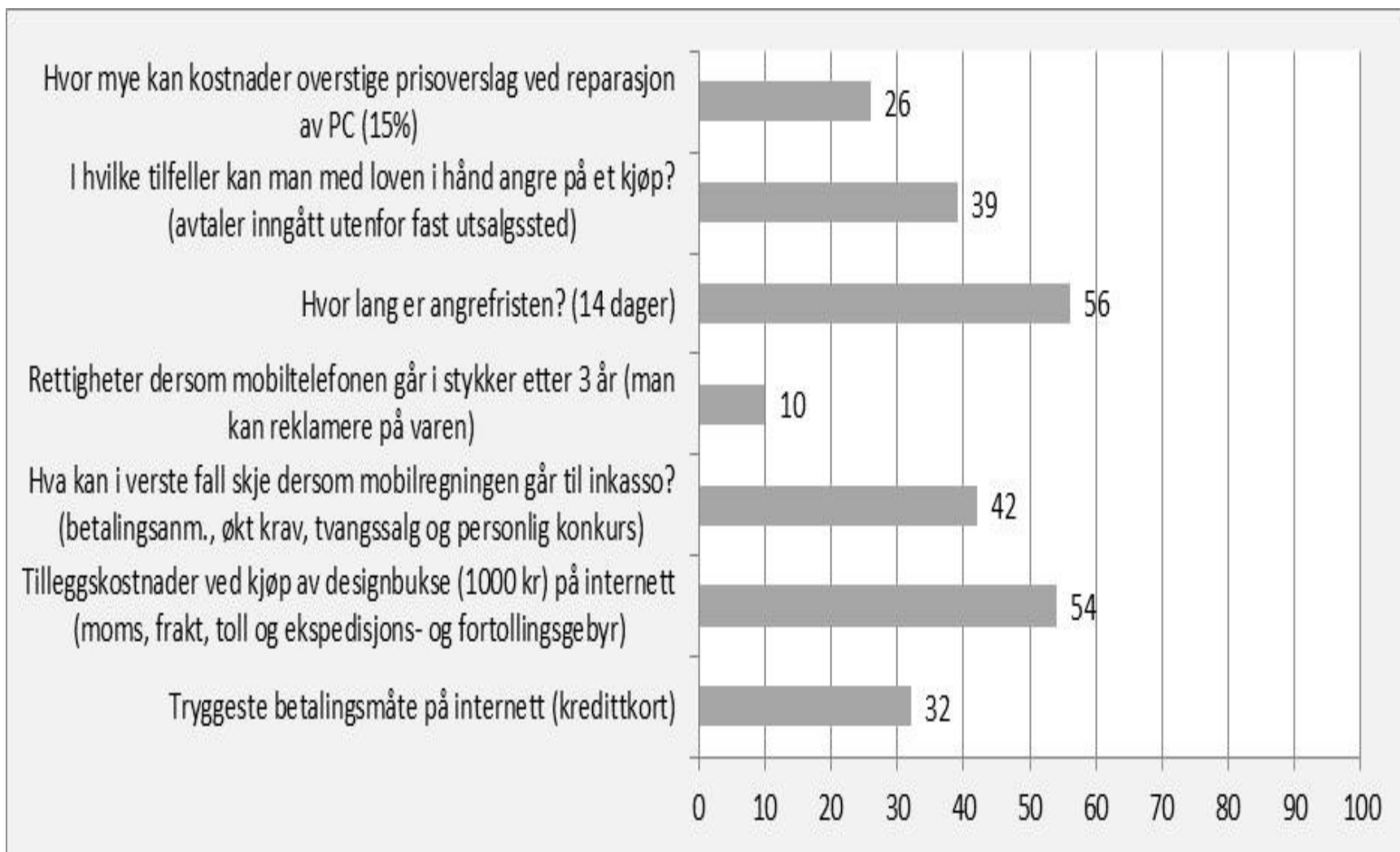
- 387 elever fra 20 vg. skoler, 1. trinn, fra hele landet. Om lag 16 år gamle.
- Datainnsamling i oktober-november 2010.
- 57% elever ved studieforberedende, resten tok yrkesfag.
- 57% jenter.
- 30 multiple choice spørsmål med fem svaralternativer
- 14 spørsmål omhandlet forbrukerkunnskap:
 - 5 spørsmål om personlig økonomi
 - 7 om forbrukerrettigheter
 - 2 om miljø
- 6 av de 14 spørsmålene ble også spurt elever i vg. skole i 1997.

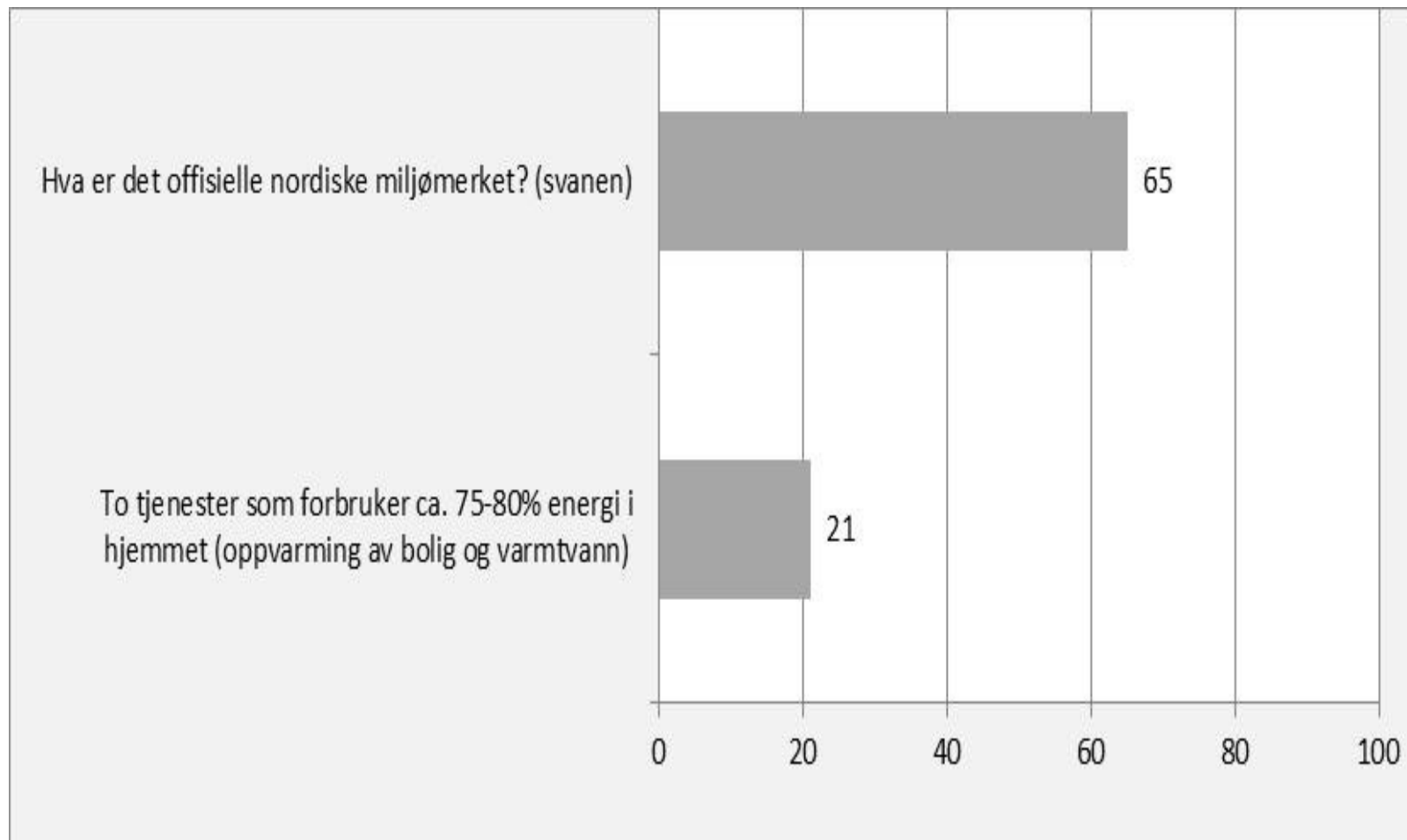
Personlig økonomi

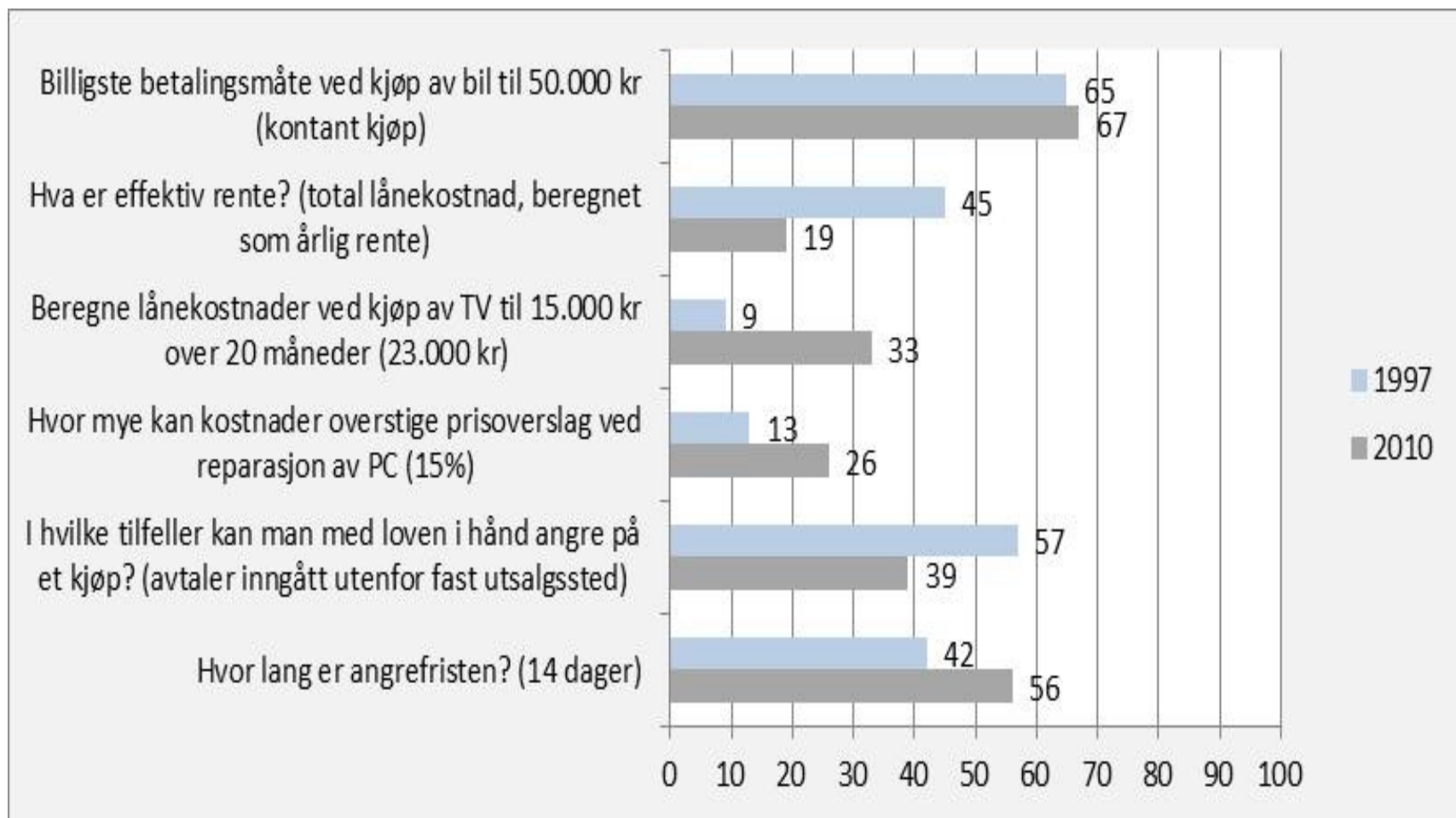
Forbrukerrettigheter

Miljø

Endring 1997-2010

Forbrukerkunnskap versus digital kompetanse

	Forbruk	Digitale medier
Andel riktige svar som får høyeste skår	(8 av 14) 57%	(15 av 16) 94%
Andel spørsmål hvor mer enn 50% av elevene svarer riktig	(4 av 14) 29%	(10 av 16) 63%

Konklusjon

«Dagens unge har de teknologiske ferdighetene som skal til for å kunne opptre som forbrukere på digitale nett. Deres evne til å ta gode økonomiske beslutninger og ivareta egne forbrukerrettigheter synes imidlertid å være begrenset.»

(Kronikk, Skolemagasinet, nr. 4, 2011, 22. årgang)

http://www.skolemagasinet.no/smf/files/PDF/SM_4_11.pdf - Windows Internet Explorer

http://www.skolemagasinet.no/smf/files/PDF/SM_4_11.pdf

Favoritter FINN.no - Mulighetenes... Google Oversetter Niendorf Feiellighet - 1... Få flere add-ons

http://www.skolemagasinet.no/smf/files/PDF/SM_...

Kronikk

Forbrukerutdanningen bør styrkes

En fersk SIFO-studie indikerer at dagens unge har de teknologiske ferdighetene som skal til for å kunne opptre som forbrukere på digitale nett. De unges evne til å ta gode økonomiske beslutninger og ivareta egne forbrukerrettigheter synes imidlertid å være begrenset.

ANITA BORCH, STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKERFORSKNING OG ØYSTEIN SØREBO, HOGSKOLEN I BUSKERUD, AVDELING FOR ØKONOMI OG SAMFUNNSVITENSKAP

Gjennom digitale medier som mobiltelefon og internett har

for å kunne opptre som rasjonelle og ansvarlige forbrukere på nett?

Den nye, digitale forbrukerrollen krever ulike former for kompetanse. For det første må man ha de teknologiske ferdighetene som skal til for å opptre som forbruker på nett. Dette innebærer blant annet at man er i stand å navigere seg fram i det kommersielle markedet, og forstå rekkevidden av å oppgi personlige opplysninger til leverandører. For det andre må man kunne si ut og kritisk vurdere informasjon. Dette krever igjen kunnskap om personlig økonomi, forbrukerrettigheter, miljø og etikk, med andre ord kunnskap som gjør det mulig å opptre som rasjonelle og ansvarlige forbrukere.

Det finnes per i dag få undersøkelser som tar for seg unges kunnskap som forbrukere på nett. Et unntak er en fersk studie fra

siste 10 år. Guttene har fortsatt mer kunnskap enn jentene, men forspranget er redusert. Når det gjelder elevenes kunnskap om personlig økonomi og forbrukerrettigheter, derimot, synes elevenes kunnskap å være mer begrenset. La oss kort nevnte tre eksempler på dette.

For det første viser undersøkelsen at hele 56 prosent av elevene tror at de er uten rettigheter dersom mobiltelefonen går i stykker ved normal bruk etter tre år. Sett i lys av at de fleste unge i dag har mobiltelefon, kan en ikke se bort fra at denne misforståelsen er basert på erfaring og folkelig på en feilaktig praksis som utøves blant leverandører av mobiltelefon. Manglende kunnskap om forbrukerkjøpsloven kan føre til at unge ikke hevder sin rett overfor selger dersom produkter ikke holder mål.

det siste året, og at mobiltelefonregningen er blant de mest misligholdte. Kunnskap - eller i dette tilfellet mangelen på sådan - synes altså å nedfelle seg i praksis.

Sist, men ikke minst, viser undersøkelsen at elevene ikke skiller mellom laveste rente på kredittkort og boliglån, men tror at rentenivået på disse to alternativene er tilnærmet likt. I tillegg indikerer studien at elevenes kunnskap om effektiv rente er redusert fra 1997 til 2010. Mens 45 prosent av elevene som gikk samme studie-trinn 1997 visste hva effektiv rente er, svarte bare 19 prosent av dagens elever riktig på dette spørsmålet. På dette punktet er imidlertid studien ikke entydig. Riktig nok har dagens elever mindre kunnskap om effektiv rente. Deres evne til å beregne lånekostnader er imidlertid bedre.

Et generelt inntrykk fra SIFO-

trinnvis er et verktøy som hjelper forbrukere å velge mellom produkter, kan elevenes usikre besvarelser på forbrukerspørsmålene anses som betenkelig. Elevenes teknologiske forutsetninger for å opptre som gode forbrukere synes å være tilstede. Evnen til å utnytte denne kompetansen i rollen som forbruker synes imidlertid å være mer begrenset.

Voksenlivet er utfordrende nok om det ikke også skal starte med en akselererende kredittkortgjeld. Manglende kunnskap på dette feltet går ikke bare ut over den enkelte forbruker. Da den enkelte stiller svakere, kan konsekvensen også være at markedet over tid får utvikle seg mer på leverandørens enn på forbrukernes premisser. Tallenes tale er klar. Skal vi lede den oppvoksende slekt unna de verste forbrukerfellene og sikre et marked

Ferdig

Ukjent sone | Beskyttet modus: På